Samorząd Miejski

Związek Miast Polskich

Miesięcznik Związku Miast Polskich

Nr 1 (192), styczeń 2013
ISSN 1730-5187

Uśpiony kapitał

O przedsiębiorczości społecznej na targach GMINA 2012

W NUMERZE

ZE ZWIĄZKU

IV 6 grudnia 2012 r. odbyło się pierwsze czytanie obywatelskiego projektu ustawy o dochodach JST, pod którym podpisało się już ponad 287 tysięcy osób. Projekt przedstawił Andrzej Porawski, pełnomocnik Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej, dyrektor Biura Związku Miast Polskich.

VIII Z udziałem 250 samorządowców oraz ekspertów i przedstawicieli MSZ odbyła się w Warszawie ogólnopolska konferencja „Rola samorządów w polityce zagranicznej RP". Spotkanie zorganizował Związek Miast Polskich we współpracy z Instytutem Spraw Publicznych, Związkiem Powiatów Polskich i Związkiem Gmin Wiejskich RP.

XI W minionym 2012 roku uchwały o przystąpieniu do Związku Miast Polskich podjęły rady 17 miast. Były to: Boguchwała, Brwinów, Brzozów, Dynów, Karlino, Międzybórz, Ozorków, Pasłęk, Pułtusk, Sianów, Siemiatycze, Solec Kujawski, Strzelin, Szczawno-Zdrój, Świdnica, Uniejów i Żychlin. W Samorządzie Miejskim prezentujemy pierwsze osiem miast z tej listy.

KRONIKA KRAJOWA

VI Podczas Kongresu Samorządów, zorganizowanego przy okazji trwania w Poznaniu targów GMINA 2012, odbyło się kilka paneli poświęconych problemom, z którymi na co dzień borykają się samorządy. Przedsiębiorczości społecznej poświęcone było spotkanie, którego jednym z organizatorów był Związek Miast Polskich. Uczestniczyli w nim samorządowcy na co dzień wspierający społeczną gospodarkę rynkową.

PROJEKT NORWESKI

X Podczas seminarium informacyjnego, które odbyło się w Warszawie w dniach 3–4 grudnia 2012 r. w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego, przedstawiciele 19 norweskich gmin i powiatów rozmawiali indywidualnie i w grupach tematycznych z reprezentantami 53 polskich JST – gmin wiejskich, powiatów, lokalnych stowarzyszeń i województw na temat wspólnej realizacji projektów w ramach nowej rundy MF EOG 2009–2014 oraz przyszłej współpracy bilateralnej.

Na okładce: Targi GMINA 2012. Fot. E. Parchimowicz

Z prac Komisji Wspólnej...

Debata o finansach w lutym?

Podczas posiedzenia Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego 19 grudnia 2012 r. współprzewodniczący Mariusz Poznański zgłosił w imieniu strony samorządowej wniosek o wprowadzenie na lutowe posiedzenie Komisji debaty nad kondycją finansową JST.

Stało się tak w związku z formułowanymi przez Ministerstwo Finansów ostrzeżeniami (potwierdzanymi przez analizy regionalnych izb obrachunkowych), dotyczącymi braku możliwości uchwalenia budżetów w 2014 roku przez część gmin i powiatów po wejściu w życie art. 242–244 ustawy o finansach publicznych. Sytuacja jest alarmująca, gdyż z danych wynika, że może to dotyczyć kilkuset JST, a Krajowa Rada RIO zwraca uwagę, że możliwości ustalania przez izby budżetów jest ograniczona.

Sprawy niezałatwione

W sprawach, które nie zostały załatwione na poprzedniej Komisji Wspólnej, dyskusję wzbudził projekt Strategii Województwa Opolskiego, a potem także – przy realizacji porządku obrad – projekty Strategii Województwa Dolnośląskiego oraz Strategii Rozwoju Polski Południowej. Minister transportu – bojąc się, że wpisanie do strategii dróg, planowanych przez samorządy, a nieujętych w strategii centralnej, spowoduje roszczenia samorządów w stosunku do rządu – domagał się usunięcia ich z dokumentów. Samorządowcy natomiast podkreślali, że do strategii wpisują ważne z punktu widzenia społeczności lokalnej drogi, które ich zdaniem są potrzebne. Nawet jeśli nie ma w tej chwili na nie pieniędzy. Ostatecznie projekty tych strategii zostaną przyjęte w styczniu, do tego czasu obie strony mogą jeszcze próbować znaleźć porozumienie.

Odpady po raz kolejny

Również w sprawach niezałatwionych powróciła – omawiana już kilkakrotnie przez Komisję Wspólną – kwestia nowej organizacji odbioru odpadów przez gminy. Samorządowcy domagają się przekazania przez ministra środowiska stanowiska Komisji Europejskiej, na podstawie którego polskie gminy – odmiennie od pozostałych członków Unii – miałyby być pozbawione prawa zlecania własnym spółkom zadań z zakresu zagospodarowania odpadów stałych w trybie zamówień in house.

Burzliwie o przedszkolach

Po raz kolejny na Komisję powróciła też sprawa założeń projektu ustawy o systemie oświaty, tzw. ustawy przedszkolnej. Okazało się, że dzień przed posiedzeniem KWRiST rząd przyjął te założenia, mimo ustalenia, że nad rozwiązaniami winien jeszcze pracować rządowo-samorządowy zespół roboczy, który miał m.in. wypracować rozwiązania finansowe. Zdaniem wiceministra edukacji **Macieja Jakubowskiego,** Rada Ministrów przyjęła już co prawda ogólny kierunek zmian, jest jednak wiele kwestii, o których warto porozmawiać, bo „diabeł tkwi w szczegółach". Ostatecznie zespół zostanie powołany, a samorządowcy zgłosili do niego swoich przedstawicieli.

Opiniowanie

Komisja Wspólna uzgodniła 28 projektów aktów prawnych, w tym projekt rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów na składowisku danego typu; projekt rozporządzenia MEN w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli czy rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie wieloletniej prognozy finansowej JST.

Negatywnie o kontroli

Samorządowcy negatywnie zaopiniowali projekt nowelizacji rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie przeprowadzania kontroli podmiotów leczniczych.

Odmowa zaopiniowania trzynastek

Komisja Wspólna ponownie odmówiła zaopiniowania projektu Rządowego Centrum Legislacji w sprawie projektu nowelizacji ustawy o wynagrodzeniu rocznym dla pracowników sfery budżetowej ze względu na fakt, że nie zostały zrekompensowane skutki finansowe dla JST, oszacowane na 100 mln zł rocznie. Przyczyną odmowy jest uzupełnienie projektu o zapis, że środki na wypłatę tych wynagrodzeń mają pochodzić z budżetów JST.

HH

Posiedzenie Zarządu ZMP w Zgierzu

Przeciwko ograniczaniu kadencji

Podczas posiedzenia Zarządu ZMP, które odbyło się 14 grudnia 2012 r. w Zgierzu, negatywnie zaopiniowano projekt Kodeksu wyborczego, który wprowadza ograniczenie sprawowania funkcji publicznej do dwóch kadencji dla wójtów, burmistrzów i prezydentów.

W trakcie dyskusji na temat tego projektu zwrócono uwagę, że wiele partii zastanawia się nad wprowadzeniem takiej regulacji, dlatego trzeba poważnie podejść do tego zagadnienia. Z oburzeniem odniesiono się do stwierdzeń zawartych w uzasadnieniu tego projektu, takich jak „blokowanie mechanizmów demokratycznych" czy „relacje korupcjogenne". **Marek Miros,** wiceprezes ZMP, burmistrz Gołdapi, zwrócił poza tym uwagę, że jeśli parlamentarzyści chcą wprowadzać ograniczenia w pełnieniu funkcji publicznych, powinni rozpocząć od ograniczenia kadencji dla siebie. Obecnie w Polsce szóstą kadencję sprawuje 27 burmistrzów i 176 wójtów. Od 2006 roku około trzech czwartych wójtów, burmistrzów i prezydentów rządzi ponad trzecią kadencję. Negatywnie oceniono cały projekt, powołując się na wcześniejsze systemowe stanowiska ZMP. Funkcja wójta nie spełnia kryteriów stanowiska, które podlega ograniczeniu do określonej liczby kadencji. Ograniczeniu podlegają te funkcje, gdzie nikt nie ma władzy kontrolnej, stanowiącej (np. Prezydent RP, rektor szkoły wyższej).

Kolejnym ważnym tematem był obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy o dochodach JST. W opinii **Andrzeja Porawskiego,** dyrektora Biura ZMP, w pierwotnym kształcie projekt ten nie ma szansy na przyjęcie przez Sejm. Możliwe są jednak dwa warianty dalszej walki o finanse samorządów. Pierwszy – trudniejszy, chociaż szybszy, dotyczy jakichś zmian w systemie. Drugi, łatwiejszy, chociaż dłuższy, to praca nad nową ustawą o dochodach JST. Przypomniał, że zmieniły się warunki wyjściowe, przy których wyliczono skutki obecnej ustawy, dlatego trzeba by od nowa obliczyć funkcjonowanie tej regulacji w dzisiejszej sytuacji. Pierwszy wariant może być gotowy do czerwca 2013 r. i będzie czysto kosmetyczny. Jeśli zostanie wzięty pod uwagę wariant drugi, to do czerwca 2013 r. powinny być gotowe założenia, aby wiosną 2014 roku dyskutować w Sejmie na temat tego nowego projektu ustawy o dochodach JST.

Przy okazji rozmowy na ten temat dyrektor Biura ZMP poinformował, że Związek Miast Polskich uczestniczy w przygotowaniu wniosku Nowej Soli do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie finansowania zadań samorządów. Obecnie trwają prace eksperckie nad metodologią zebrania danych z gmin i powiatów.

Pozytywnie, ale z drobnymi uwagami, zaopiniowano projekt ustawy o pomocy państwa w nabyciu pierwszego mieszkania przez ludzi młodych (rządowy), który ma służyć zapewnieniu pomocy państwa w uzyskaniu własnego mieszkania przez młode małżeństwa i osoby samotne. Członkowie Zarządu pozytywnie odnieśli się do projektu PO o drogach publicznych (sprawa statusu drogi krajowej zastąpionej przez nowo wybudowany odcinek, która automatycznie do tej pory stawała się drogą gminną), który zakłada, że rozporządzenie Ministra Transportu, zaopiniowane przez zainteresowane JST, przydziela kategorię takiej drodze i jednocześnie pieniądze na jej utrzymanie. Ustalono, że w Senacie zostanie jeszcze zgłoszona uwaga dotycząca przypadków, które były rozwiązane na mocy poprzedniego przepisu. Będzie to zapis mówiący, że powinny one zostać również objęte działaniem nowej ustawy.

Zaaprobowano poprawki senackie wprowadzone do ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach, które odpowiadają na wiele zgłoszonych przez samorządy problemów, ale nie wypełniają wszystkich postulatów Związku, szczególnie tych najważniejszych. Dają natomiast samorządom większą swobodę w kwestii gospodarowania odpadami, umożliwiając m.in. różnicowanie stawek za odbiór odpadów czy wprowadzając zwolnienia przedmiotowe. Zawierają zapisy określające, że jeśli jest związek komunalny, to opłata może być w całości lub w części, a w przypadku związku komunalnego organem egzekucyjnym uprawnionym do stosowania wszystkich środków egzekucyjnych (z wyjątkiem egzekucji z nieruchomości) ma być zarząd związku międzygminnego. Nie zmieniono jednak najważniejszego przepisu dotyczącego obligatoryjnych przetargów dla gminy na odbieranie odpadów komunalnych, w sytuacji gdy posiada ona własne przedsiębiorstwo. Dyrektor Biura ZMP poinformował, że prezes ZMP wysłał pismo do TK z prośbą o szybkie, w miarę możliwości, rozważenie wniosku RM Inowrocławia, gdyż dotyczy on kilkuset JST w Polsce.

W uroczystym opłatku samorządowców z Zarządu ZMP wziął udział Marek Jędraszewski, arcybiskup metropolita łódzki. *Fot. A. Aleksandrzak*

Pozytywnie zaopiniowano projekt ustawy o kierujących pojazdami (PO), rozszerzający katalog miast, w których możliwe jest zdawanie egzaminów na prawo jazdy, na wszystkie miasta prezydenckie, a nie tylko te, które posiadają prawa powiatu. Członkowie Zarządu ZMP poparli ideę wprowadzenia edukacji seksualnej do szkoły, ale negatywnie zaopiniowali projekt ustawy o edukacji seksualnej (Ruch Palikota), gdyż nie wskazuje on źródeł finansowania i powoduje dodatkowe koszty dla samorządu. Pojawiła się też wątpliwość, kto ma uczyć tego przedmiotu.

JOANNA PRONIEWICZ

Stawka większa niż 8 mld

Projekt obywatelski w Sejmie

6 grudnia 2012 r. odbyło się pierwsze czytanie obywatelskiego projektu ustawy o dochodach JST, pod którym podpisało się już ponad 287 tysięcy osób. Projekt przedstawił Andrzej Porawski, pełnomocnik Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej, dyrektor Biura Związku Miast Polskich.

Przypomnijmy, że projekt zakłada przesunięcie części pieniędzy z budżetu centralnego do budżetów samorządowych poprzez zwiększenie udziału gmin w PIT z 39,34% do 48,78%, powiatów – z 10,25% do 13,03%, a województw – z 1,6% do 2,3%. Wprowadza też nową, ekologiczną subwencję ogólną dla gmin, na terenie których występują prawnie chronione obiekty lub obszary o szczególnych walorach przyrodniczych, co ogranicza lokalne możliwości rozwojowe. Zmiany te zapewniłyby częściowe zrekompensowanie JST ubytków, obliczonych na około 8 mld zł rocznie. Celem projektu jest też **przywrócenie zasady rekompensowania ubytków w dochodach własnych JST,** będących skutkiem zmian w ustawie. Pełnomocnik przedstawił projekt wraz z uzasadnieniem, metodę liczenia skutków finansowych oraz powody, które skłoniły samorządowców do przygotowania go.

Decyzja Sejmu

Wszystkie kluby parlamentarne opowiedziały się za skierowaniem projektu do dalszych prac w Komisji Finansów Publicznych oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej.

Godzinna runda pytań

Po wystąpieniach przedstawicieli klubów parlamentarnych był czas na zadawanie pełnomocnikowi przez posłów pytań. Większość pytań zadali przedstawiciele Prawa i Sprawiedliwości, jednak kierowali je przeważnie pod adresem rządu, a zwłaszcza obecnego na sali obrad wiceministra finansów **Macieja Grabowskiego.** Pytali m.in. o to, kiedy rząd przygotuje opinię w sprawie projektu omawianej ustawy; co zamierza zrobić, by pomóc samorządom w tak trudnej sytuacji finansowej – czy ma propozycję uczciwego uzupełnienia dochodów JST? **Andrzeja Porawskiego** pytali, czy jest prawdą, że za dwa, trzy lata 30% do 50% JST zbankrutuje i rząd będzie musiał je oddłużyć? Jaka będzie sytuacja samorządu w 2013 roku, jeśli rząd nie podejmie działań? Czy nie nadszedł czas na nową ustawę o dochodach JST?

Odpowiedzi

Jako pierwszy odpowiadał Maciej Grabowski. Przyznał, że nie ma jeszcze opinii rządu do projektu ustawy. Nie zgodził się z tezą, że przez ostatnie osiem lat JST dostają nowe zadania bez pieniędzy i rachunek jest dla JST ujemny. Przypomniał, że ustawa o dochodach JST, która weszła w życie 1 stycznia 2004 r. zapewniła im niezbędne do realizacji zadań dochody, zwiększyła udziały w PIT i CIT. W porównaniu z 2004 rokiem dochody JST w 2007 roku były wyższe aż o 87%, również dzięki zniesieniu różnego rodzaju ulg podatkowych, obniżeniu składki rentowej. Wiceminister przypomniał, że same JST udzielają ulg i zwolnień w podatkach. Odpowiadając na pytanie o konsekwencje przekroczenia progu 60% zadłużenia, przypomniał zasadę, która przewiduje, że dopiero **trwałe** jego przekroczenie powoduje ostrą reakcję – najpierw regionalnej izby obrachunkowej, a potem wprowadzenie zarządu komisarycznego. Powiedział też, że minister finansów zastanawia się, czy dodatkowy wskaźnik zadłużenia jest rzeczywiście konieczny.

Andrzej Porawski na pytanie posła **Piotra Pyzika** z PiS, czy nie nadszedł czas na nową ustawę o dochodach JST, odpowiedział, że zdaniem samorządowców nadszedł na nią czas i stąd przedłożony projekt. – *Obowiązująca ustawa została bowiem obliczona przy określonych wydajnościach tych źródeł dochodów, które zostały samorządom przypisane. To nie są źródła, które od nas zależą, tylko są ustanowione przez ustawodawcę. Niektóre zmiany ustaw spowodowały nieodwracalne skutki, w tym zwłaszcza te zmiany w PIT* – mówił Andrzej Porawski. Zaznaczył też, że ulgi i zwolnienia z podatków samorządy stosują, by wspierać określone kierunki rozwoju lokalnego. Jeśliby natomiast policzyć ulgi i zwolnienia ustawowe, to przekraczają one dwukrotnie te stosowane przez JST.

Andrzej Porawski, jako sekretarz strony samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego od lat 12, zaznaczył, że z tym rządem się dobrze współpracuje. Wyjątkiem jest Ministerstwo Finansów, które nie podjęło dyskusji o sytuacji finansowej samorządu terytorialnego. Wyjaśnił też posłom, że jeśli do prac w parlamencie trafia projekt bez opinii strony samorządowej KWRiST, to oznacza, że nie spełniał on art. 50 ustawy o finansach publicznych, który mówi, że jeżeli ustawa powoduje skutki, to trzeba je oszacować oraz

Obywatelski projekt przedstawił w Sejmie Andrzej Porawski, pełnomocnik Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej, dyrektor Biura ZMP. *Fot. H. Hendrysiak*

podać źródła ich finansowania. – *W związku z tym, że wiele ustaw nie spełnia tego warunku, przygotowujemy wniosek do Trybunału Konstytucyjnego obejmujący około 30 ustaw w sprawie deliktu ustawowego* – poinformował posłów Andrzej Porawski.

Na pytanie, czy jest sens omawiać projekt, gdy jest już po dyskusjach nad budżetem, odparł, że samorządowcy nawet wolą rozmawiać bez presji czasowej i „spinania na siłę" budżetu.

Nawiązując do danych przytoczonych przez ministra Grabowskiego, przyznał, że do roku 2007 dynamika wzrostu dochodów JST była bardzo obiecująca – pozwalała planować rozwój i wykorzystanie środków europejskich. Natomiast po tym roku nastąpił wzrost zadłużenia i deficytu. – *Skoncentrowaliśmy się na próbie obrony naszego potencjału rozwojowego. Można jednak sobie wyobrazić, że samorządy będą tylko administrowały i zmniejszą poziom inwestowania. To zaskutkuje tym, że do kasy państwa wpłynie mniej pieniędzy z VAT, PIT i CIT, będzie mniej pracy. Odpowiedź, na którą czekamy, to odpowiedź o nasz system finansowania w kontekście rozwoju Polski, w kontekście tego, czego oczekują od nas obywatele* – zakończył swoje wystąpienie, dziękując wszystkim klubom parlamentarnym za pozytywne odniesienie się do projektu i obietnicę pracy nad nim.

HANNA HENDRYSIAK

Projekt obywatelski

Lobbing wśród parlamentarzystów

Dwa dni przed posiedzeniem Sejmu, na którym odbyło się pierwsze czytanie obywatelskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o dochodach JST, prezydent Poznania Ryszard Grobelny, pełniący jednocześnie funkcję prezesa Związku Miast Polskich, spotkał się z poznańskimi parlamentarzystami. Był to początek serii spotkań, które samorządowcy ze Związku zamierzają odbyć z członkami parlamentu.

Podczas spotkań, które samorządowcy z miast wraz z ZMP organizują w całej Polsce, prezydenci i burmistrzowie w bezpośredniej rozmowie chcą przekazać motywy, które doprowadziły do powstania obywatelskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o dochodach JST. Na zaproszenie prezydenta **Ryszarda Grobelnego** 3 grudnia 2012 r. odpowiedziało siedmioro wielkopolskich parlamentarzystów: **Agnieszka Kozłowska-Rajewicz** (PO), dziś pełniąca funkcję pełnomocnika rządu ds. równego traktowania, posłowie **Krystyna Łybacka** (SLD), **Waldy Dzikowski** (PO), **Tomasz Górski** (SP), **Jacek Tomczak** (PO), **Arkady Fiedler** (PO) oraz senator **Jadwiga Rotnicka** (PO).

Prezydent Poznania przypomniał parlamentarzystom, że już od początku 2008 roku polskie samorządy biły na alarm, iż zmiany, które zostały wprowadzone w systemie podatku dochodowego od osób fizycznych oraz zmiany w innych przepisach narzucone samorządom, uchwalone w latach 2006 i 2007, przyniosą najpoważniejsze negatywne skutki finansowe dla gmin, powiatów i województw w latach 2011, 2012 i 2013 oraz spowodują powstanie luki w samorządowych finansach, która w kolejnych latach bogatszym uniemożliwi inwestowanie i rozwój, a uboższym – nawet uchwalenie kolejnych budżetów.

– *Przez ostatnie cztery lata informowaliśmy o tym, jednak mimo to nie zostały przez rząd i parlament podjęte żadne działania, dlatego przygotowaliśmy projekt ustawy* – mówił prezes ZMP. – *Nasz projekt jest prosty, ale to jego zaleta. Zakłada bardzo przewidywalne kwoty dla samorządów w poszczególnych latach*.

Poznańscy parlamentarzyści na spotkaniu z prezydentem Ryszardem Grobelnym.
Fot. E. Parchimowicz

Poseł Waldy Dzikowski, pełniący w obecnej kadencji funkcję zastępcy przewodniczącego sejmowej Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej, przytoczył rozumienie odpowiedzialności zapisane w – jak się wyraził – strategii państwa.

– *Odpowiedzialność za państwo należy rozumieć tak, że jeśli jest sukces, to wspólnie go przeżywamy, a gdy przychodzi recesja, to tą biedą też dzielimy się wspólnie*. Stwierdził, że w budżecie państwa nie ma pieniędzy na zaproponowaną w obywatelskim projekcie rekompensatę dla samorządów za ubytki. Przyznając, że faktycznie polskie samorządy są jednym z najpoważniejszych beneficjentów środków unijnych, przypomniał, że w Europejskim Banku Inwestycyjnym czynione są starania, by inwestycje samorządowe były dotowane.

Przekonywał, iż mimo że w Sejmie przy okazji czytania projektu obywatelskiego samorządy spotka wiele miłych i życzliwych słów, na znalezienie 8 miliardów złotych, o które toczą grę, nie ma co liczyć. Tymczasem prezydent Poznania przekonywał parlamentarzystów, że za dwa lata, przed kolejnymi wyborami parlamentarnymi, Sejm będzie musiał coś z tym problemem zrobić, gdyż wszystko wskazuje na to, że system się załamie.

– *Do państwa parlamentarzystów musi dotrzeć informacja, że mamy do czynienia z rzeczywistym, a nie wydumanym problemem* – mówił Ryszard Grobelny. – *Minister Rostowski próbuje przetrwać, tymczasem przesuwanie tych problemów w czasie kumuluje je. Kumulacja nastąpi przy uchwalaniu samorządowych budżetów na 2014 rok. Okaże się, że wiele samorządów nie będzie w stanie spłacać swojego zadłużenia i wtedy stanie się to problemem centralnym*.

Ostatecznie uczestnicy spotkania zostali poinformowani przez posła Waldy Dzikowskiego, że projekt obywatelski zostanie skierowany do prac dwóch Komisji sejmowych – Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej oraz Finansów Publicznych. Tam posłowie, analizując szczegółowo każde zadanie samorządów, mają szukać pieniędzy dla JST.

(EPE)

Samorządy a społeczna gospodarka rynkowa

Uśpiony kapitał

Podczas ubiegłorocznego Kongresu Samorządów, zorganizowanego przy okazji trwania w Poznaniu targów GMINA, odbyło się kilka paneli poświęconych problemom, z którymi na co dzień borykają się samorządy. Rozmawiano więc m.in. o finansach samorządów, gospodarce odpadami, recyklingu, funduszach unijnych, partnerstwie publiczno-prywatnym, cyfrowej gminie oraz o roli samorządu w społecznej gospodarce rynkowej.

Właśnie przedsiębiorczości społecznej poświęcone było spotkanie, którego jednym z organizatorów był Związek Miast Polskich. W roli prelegentów wystąpili m.in. **Barbara i Tomasz Sadowscy,** twórcy Fundacji „Barka" oraz samorządowcy na co dzień wspierający społeczną gospodarkę rynkową. Uczestnicy spotkania wspólnie zastanawiali się nad problemem, czy samorządy mogą coś zrobić dla rozwoju gospodarki społecznej w Polsce.

Budzenie odpowiedzialności

– *Po ponad 20 latach wolności politycznej i gospodarczej stoimy dziś przed wyzwaniem kształtowania bardziej zrównoważonego rozwoju gospodarczego społeczności lokalnych* – mówiła w Poznaniu **Barbara Sadowska.** – *W wielu regionach naszego kraju istnieje uśpiony kapitał – ludzie, którzy nie zostali zabrani w główny nurt rozwoju gospodarczego Polski. Wielu przedstawicielom władz lokalnych wydaje się, że to kapitał stracony.*

W dziedzinie odnajdowania takich ludzi i wykorzystania tkwiącego w nich potencjału niesamowite wprost doświadczenie ma właśnie Fundacja „Barka". Przez pierwsze 15 lat wolności założyciele fundacji odnajdowali takie osoby – w szpitalach psychiatrycznych, więzieniach, domach dziecka. Dawali im nadzieję na nowe życie. W pustych, opuszczonych budynkach, na przykład szkołach, tworzyli dla tych zagubionych ludzi nowe miejsca do życia i dawali pracę poprzez zakładanie spółdzielni socjalnych. W działania te włączali się lokalni przedsiębiorcy.

– *W ludziach budziła się odpowiedzialność, zmieniali swoje życie* – podkreślała w swoim wystąpieniu Barbara Sadowska.

Działania te rozpoczęto w Wielkopolsce, by z czasem przenieść je na cały kraj. Obecnie domy i spółdzielnie Fundacji „Barka" działają w 50 gminach i powiatach. Założycielka tego ruchu podkreślała, że to wójtowie, burmistrzowie i starostowie są dziś animatorami wielu z tych działań, przy czym zaangażowanie samorządów na wschodzie Polski, gdzie występuje trwałe i głębokie bezrobocie, jest często znacznie silniejsze. Warto też dodać, że kilka „Barek" zarejestrowano już w Wielkiej Brytanii, Irlandii, Holandii i Niemczech.

– *Po latach naszej działalności widać dziś wyraźnie, że gospodarka rynkowa wszystkich problemów w państwie nie rozwiąże* – mówiła Barbara Sadowska. Zachęcała do nawiązywania partnerstw z prywatnymi przedsiębiorcami, z samorządami, do sięgania po środki z Unii Europejskiej. Jednak tu zalecała ostrożność, gdyż zbyt wiele pieniędzy pozyskanych z zewnątrz może zabić przedsiębiorczość.

Barbara Sadowska (druga od prawej) z pasją i zaangażowaniem mówiła o nadziei, jaką niesie społeczna ekonomia. *Fot. E. Parchimowicz*

Partnerstwo lokalne

Jednym z samorządów, które zainspirowała do działania „Barka", jest wielkopolska gmina wiejska Czarnków. Swoje doświadczenia w stosowaniu ekonomii społecznej w społeczności lokalnej zaprezentował podczas panelu wójt gminy Czarnków **Bolesław Chwarścianek.** Przyznał, że ogrom spraw i problemów do rozwiązania w dziedzinie polityki społecznej, z jakimi na co dzień spotykał się w swojej pracy, z czasem doprowadził go do frustracji. Zwłaszcza że narzędzia i sposoby rozwiązywania tych problemów nie przynosiły takich rezultatów, jakich by oczekiwał jako lider społeczności lokalnej.

W powiecie czarnkowsko-trzcianeckim stopa bezrobocia wynosi 15%. W tej grupie 60% to osoby długotrwale bezrobotne.

– *To obraz zatrważający* – mówił Bolesław Chwarścianek. – *Już z czasów mojej pracy na stanowisku wójta pamiętam niejednokrotnie bezrobotnych ojców, którzy dziś korzystają z zasiłków wraz z dorosłymi już synami. To często całe pokolenia bezrobotnych. Nie mogliśmy się godzić na obowiązujący w naszym kraju pasywny model pomocy społecznej, zakładający, że jest dawca pomocy, najczęściej materialnej, i bierny jej odbiorca. Takie formy działania w naszej sytuacji nie satysfakcjonowały nas, a ten brak satysfakcji skłonił nas do stworzenia partnerstwa lokalnego.*

Czarnkowskie partnerstwo lokalne opiera się w dużej mierze na samorządzie – gminnym i powiatowym z ważną pozycją powiatowego urzędu pracy. W jego skład wchodzą ponadto orga-

nizacje obywatelskie, a także przedsiębiorcy prywatni. Efektem działania partnerstwa było stworzenie trzy lata temu Centrum Integracji Społecznej oraz powołanie do życia spółdzielni socjalnych.

Centrum Integracji Społecznej (CIS) to jednostka organizacyjna utworzona przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową, realizująca reintegrację zawodową i społeczną poprzez prowadzenie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym programów edukacyjnych, obejmujących m.in. nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych oraz nabywanie innych umiejętności niezbędnych do codziennego życia. CIS nie jest samodzielnym podmiotem prawnym, lecz formą prawną adresowaną do instytucji oraz organizacji pozarządowych pracujących z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. W grupie beneficjentów CIS są te same grupy osób, które mogą założyć spółdzielnię socjalną.
Podstawa prawna: Ustawa z 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym

– *Najpierw musieliśmy pokonać nieufność lokalnych przedsiębiorców, że spółdzielnie, które tworzymy, nie będą dla nich konkurencją* – mówił wójt. – *Dziś, po trzech latach często trudnych doświadczeń, nie chcemy już się cofać. Kiedy kończy się rynek zleceń dla któregoś z naszych przedsiębiorstw społecznych, szukamy kolejnego. Bez partnerstwa lokalnego byłoby to bardzo trudne zadanie*.

Wójt gminy Czarnków przyznał, że tego typu działalność wymaga sporego zaangażowania emocjonalnego. Przedsiębiorczość społeczna nie jest też dziedziną łatwo przynoszącą oczekiwane rezultaty. Nietrudno tu o porażki, które, gdyby nie głęboka wiara w sens takiego działania, szybko mogłyby doprowadzić do rezygnacji.

Bariery, które wzmacniają

O barierach, jakie trzeba pokonać przy tworzeniu i rozwijaniu przedsiębiorstw społecznych, mówił podczas panelu **Andrzej Porawski,** dyrektor Biura Związku Miast Polskich. Zaliczył do nich słabą wrażliwość władz regionalnych zwłaszcza w regionach o małym bezrobociu przejawiającą się w kierowaniu stosunkowo niewielkich sum pieniędzy na działalność centrów integracji społecznej. Znaczącą barierą jest też biurokracja, która sprawia, że ośrodki pomocy społecznej są w praktyce swoistymi urzędami do wypłacania zasiłków. Nie pomaga także w rozwijaniu przedsiębiorczości społecznej obowiązująca w naszym kraju procedura zamówień publicznych.

– *Najważniejsze, że te przeszkody, które trzeba pokonać, ludzi wzmacniają, a nie dołują* – mówił Andrzej Porawski. – *Sądzę, że najlepiej to się udaje tam, gdzie znajdą się burmistrzowie czy wójtowie, którzy nie myślą kategoriami jednej kadencji, lecz kierują się dobrem społeczności lokalnej*.

Dwie ręce i głowa

Również **Urszula Kudrzyn** z Centrum Integracji Społecznej przy Akcji Katolickiej w Częstochowie mówiła w Poznaniu o barierach, jakie musiała pokonać, rozpoczynając działalność w kierowanej przez siebie jednostce. Była to, po pierwsze, bariera związana ze stereotypem.

– *Musiałam wiele osób przekonać, że osoby długotrwale bezrobotne są normalnymi ludźmi, zdolnymi do pracy, że mają dwie ręce, dwie nogi i głowę na karku* – mówiła do uczestników panelu. Pierwsze dwa lata swojej działalności w mieście określa jako „walenie głową w mur". Potem przyszedł czas działania. Ostatecznie porozumienie o powołaniu Centrum Integracji Społecznej zawarły: częstochowski Urząd Miasta, MOPS, PUP oraz Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Częstochowie.

– *W każdym mieście można znaleźć brudne, zaniedbane, niechciane zakątki, które, gdy się je posprząta, już tak nie rażą* – wspominała początki swoich działań Urszula Kudrzyn. – *Wchodziłam więc w takie miejsca z moimi podopiecznymi i za niewielkie w skali miasta pieniądze porządkowaliśmy je*.

Do pracy zapraszała dłużników miejskich zasobów mieszkaniowych. Ci, którzy mieli zasądzoną eksmisję, mogli powstrzymać ten proces dzięki zobowiązaniu, że zaczną spłacać sam dług i odsetki ze świadczenia integracyjnego. Nagrodą za systematyczne spłacanie należności było umorzenie części odsetek. Podopieczni Centrum Integracji Społecznej mogli też ubiegać się o dotacje na bieżący czynsz. Przez rok uczestnicy tego przedsięwzięcia spłacili miastu 81 tysięcy złotych.

– *Po roku działania nasze Centrum ma 110 podopiecznych i nie musi już być dotowane* – mówiła Urszula Kudrzyn. – *Sprzątanie terenów i budynków należących do miasta daje dochód, który zyskiwałaby jakaś firma zewnętrzna. Nasi pracownicy oprócz stałej pracy i dochodu zyskują też ubezpieczenie*.

Póki co jednak tylko siedem osób zatrudnionych przez Centrum Integracji Społecznej podjęło stałą pracę w firmach zewnętrznych. To, że na razie brak jest propozycji kontraktów dla pracowników ze strony prywatnych przedsiębiorców, szefowa Centrum uważa za poważną bolączkę. Jeden podopieczny Centrum zamierza rozpocząć własną działalność gospodarczą.

Jedno ze stoisk społecznych przedsiębiorstw zaprezentowanych na tegorocznych targach GMINA w Poznaniu.
Fot. E. Parchimowicz

Z podsumowującego cały panel wystąpienia założyciela Fundacji „Barka", **Tomasza Sadowskiego** wynika, że społeczna gospodarka rynkowa nie jest i nie była w Polsce w ostatnich 20 latach priorytetem. Być może zmieni się to w najbliższych latach, gdy realizowana będzie w Unii Europejskiej nowa perspektywa finansowa, w której przewiduje się preferencyjne dofinansowywanie projektów, które łączą w sobie środki z funduszy rozwojowych z funduszami społecznymi.

EWA PARCHIMOWICZ

Ogólnopolska konferencja samorządów

Nowe wyzwania dla zagranicznej aktywności

Z udziałem 250 samorządowców oraz ekspertów i przedstawicieli MSZ odbyła się w Warszawie ogólnopolska konferencja „Rola samorządów w polityce zagranicznej RP". Spotkanie zorganizował Związek Miast Polskich we współpracy z Instytutem Spraw Publicznych, Związkiem Powiatów Polskich i Związkiem Gmin Wiejskich RP.

Od połowy września 2012 roku realizowany był projekt „Rola samorządów w polityce zagranicznej RP". Związek Miast Polskich otrzymał na niego dofinansowanie Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach wsparcia obywatelskiego i samorządowego wymiaru polskiej polityki zagranicznej w 2012 roku. Konferencja, która 5 i 6 grudnia ub.r. odbyła się w Warszawie, była swoistym zakończeniem i podsumowaniem projektu.

– *Wiele polskich samorządów, świadomie czy nie, prowadzi politykę zagraniczną. Świadczy o tym chociażby zainteresowanie dzisiejszą konferencją. Ma ona pokazać, jakie są oczekiwania państwa polskiego wobec samorządów, ale też oczekiwania samorządów wobec państwa w tej dziedzinie* – mówił, otwierając spotkanie prezes ZMP **Ryszard Grobelny.**

Obecny na konferencji **Jerzy Pomianowski,** podsekretarz stanu w MSZ, zapewnił uczestników spotkania, że w jego resorcie powstał program działania na wiele lat, zakładający poszerzenie i pogłębienie współpracy z polskimi samorządami i tymi wszystkimi instytucjami czy organizacjami, które od wielu lat aktywnie dbają o rozwój współpracy międzynarodowej miast, zabiegają o zagranicznych inwestorów, pomagają w nawiązywaniu kontaktów międzyludzkich. Wszystko to robią, zdaniem wiceministra, dla klasycznie rozumianej dyplomacji, która w obecnych czasach bez udziału i zaangażowania międzynarodowego samorządów byłaby uboga i anachroniczna.

– *Polityka międzynarodowa demokratyzuje się – to stwierdzenie jest już dziś truizmem* – mówił J. Pomianowski. – *W dzisiejszych czasach realny wkład w politykę zagraniczną państwa pochodzi od zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, samorządów i urzędów centralnych. Tak dziś to działa. Priorytety polskiej polityki zagranicznej zyskują obecnie swój wymiar wieloletni, po raz pierwszy bowiem MSZ określiło je na kilka lat*.

Wiceminister podkreślił, że MSZ chce podtrzymać logikę „więcej Europy", a ona opiera się na samorządach. Zapewnił, że w zakresie polityki zagranicznej są zadania, które można i należy dzielić i decentralizować. Jednocześnie MSZ chce wspierać te działania, które obecnie już leżą w kompetencjach samorządu. Na przykład kontakty z samorządami z Białorusi i Ukrainy mogą być wspierane środkami na pomoc rozwojową.

Mimo to samorządowcy podkreślali, że potrzebna im jest dużo większa aktywność MSZ niż ogłoszenie priorytetów polskiej polityki zagranicznej. Przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego apelowali np. o organizowanie przez Ministerstwo pakietu szkoleń dotyczących miękkich umiejętności poruszania się w innych niż europejskie obszarach kulturowych. Podkreślali też potrzebę lepszego informowania i wsparcia merytorycznego dla samorządów, które, jak przyznali wszyscy uczestnicy konferencji, faktycznie realizują politykę zagraniczną Polski, a często czują się osamotnione, zmuszone do działania po omacku i „na wyczucie". Apelowali o wsparcie „wizerunkowe", gdy samorządowcy zmuszeni są tłumaczyć mieszkańcom, że ich podróże zagraniczne nie mają celu turystycznego, a wiedza zdobyta podczas międzynarodowych spotkań czy wymian służy podnoszeniu jakości usług świadczonych przez dany samorząd.

Paneliści podczas dyskusji nad aspektem samorządowym polskiej polityki zagranicznej.

Trzy z siedmiu ogłoszonych przez MSZ „Priorytetów polskiej polityki zagranicznej 2012–2016", w których realizacji resort przewiduje poważny udział samorządów:

■ Polska otwarta na różne wymiary współpracy regionalnej

Współpraca z Zachodem na rzecz bezpieczeństwa i silnej gospodarki; otwarcie i solidarność ze Wschodem; korzystanie z wzorów Północy w trosce o jakość życia obywateli; partnerstwo z Południem w realizacji wspólnych celów cywilizacyjnych; umacnianie współdziałania państw Grupy Wyszehradzkiej.

■ Promocja Polski za granicą

Wypracowanie kampanii promocyjnej, która wpłynie na wzmocnienie pozycji Polski w Europie i na świecie, a także uczyni Polskę krajem bardziej konkurencyjnym i silniej przyciągającym inwestorów i turystów. Rozwój polskiej gospodarki, w szczególności promocja eksportu.

■ Nowa jakość w relacjach z Polonią i Polakami za granicą

Realizacja nowej strategii polonijnej: partnerska współpraca z Polonią i Polakami za granicą, prowadząca do uzyskania zrozumienia i skutecznego poparcia dla polskiej racji stanu i polskiej polityki zagranicznej oraz skorzystanie z potencjału Polonii i Polaków za granicą do promocji i budowy pozytywnego wizerunku Polski w świecie.

Obecni na konferencji przedstawiciele samorządów z ogromnym zainteresowaniem przyjęli wyniki badania „Polskie samorządy i ich rola w polityce zagranicznej", które w październiku i listopadzie 2012 r. przeprowadził Instytut Spraw Publicznych we współpracy z ZMP (wyniki badania szerzej omówiliśmy w SM nr 10 (191) z grudnia ub.r.; raport końcowy z badania dostępny jest na stronie www.polityka-zagraniczna-samorzad.info). Zarówno pracownicy Instytutu Spraw Publicznych, jak i samorządowcy liczą na to, że zakończony właśnie projekt będzie jedynie wstępem i zachętą do podobnych analiz.

Drugiego dnia warszawskiego spotkania dyskusja dotyczyła dwóch zasadniczych tematów: możliwości, jakie daje zaangażowanie polskich samorządów w działalność samorządowych organizacji międzynarodowych, oraz znaczenia wsparcia finansowego dla rozwijania współpracy zagranicznej przez samorządy. Podczas dyskusji nad tym ostatnim tematem paneliści zwracali uwagę, że nie ma większych

W warszawskiej konferencji uczestniczyło 250 samorządowców i ekspertów z całej Polski. Fot. 2 x E. Parchimowicz

problemów z finansowaniem współpracy. Można bowiem korzystać z pieniędzy z EOG, EdO, RPO, programu Młodzież w Działaniu, z funduszu Wyszehradzkiego czy INTERREG. Potrzebni są natomiast niewątpliwie oddani, zaangażowani i wykształceni ludzie. Stąd podkreślano konieczność długofalowej pracy nad przygotowaniem kompetentnych pracowników samorządowych oraz potrzebę kontaktu tych urzędników ze specjalistami.

Uczestnicy spotkania zgodzili się, że w obecnych czasach ważniejsze wydają się kontakty zagraniczne samorządów związane z realizacją konkretnych projektów niż tradycyjnie rozumiane partnerstwa oparte m.in. na wymianie urzędników, uczniów czy innych grup mieszkańców. Jednak i ta forma nadal jest żywa, zwłaszcza, jeśli wzbogaci się ją o ważne dla wszystkich stron wspólne projekty. Z dyskusji wynikało, że podczas gdy mocniejsze samorządy tę tradycyjną współpracę międzynarodową finansują z własnych budżetów, mniejsze jednostki napotykają tu obecnie sporą barierę braku wystarczających środków.

Uczestnicy spotkania zwracali uwagę na konieczność patrzenia na współpracę międzynarodową jako na możliwość transferu wiedzy i technologii, a także zdobyczy i doświadczeń polskiej demokracji do innych państw, które dziś tego potrzebują, jak choćby do Libii, Iraku czy na Białoruś.

EWA PARCHIMOWICZ

Deklaracja

Przyjęta przez uczestników ogólnopolskiej konferencji „Rola samorządów w polityce zagranicznej RP" 5–6 grudnia 2012 r. w Warszawie

Samorządy lokalne i regionalne z satysfakcją przyjmują inicjatywę Ministerstwa Spraw Zagranicznych uwzględnienia w polskiej polityce zagranicznej wymiaru samorządowego.

Jednocześnie wyrażamy nadzieję, że kolejne etapy tego procesu przerodzą się w formę instytucjonalną, która obejmować będzie:

- uwzględnienie w pracach nad dokumentem „Priorytety polskiej polityki zagranicznej" głosu przedstawicieli poziomu regionalnego i lokalnego (z wykorzystaniem właściwego zespołu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego),
- równorzędne traktowanie partnerów ze wszystkich rodzajów administracji samorządowej, z jednoczesnym poszanowaniem ich specyfiki, potrzeb, aspiracji i zdolności administracyjnej do uczestnictwa w stosunkach międzynarodowych,
- zagwarantowanie przez MSZ w cyklu rocznym finansowych źródeł wsparcia dla najważniejszych form aktywności międzynarodowej samorządów, w tym dla Stałej Konferencji Współpracy Zagranicznej Gmin, Powiatów i Województw.

Apelujemy o uznanie, iż zdecentralizowana współpraca międzynarodowa pełni różne funkcje:

- zapewnia szerszą partycypację społeczną,
- ułatwia promocję i budowanie wizerunku samorządów i państwa w kontaktach zewnętrznych,
- ułatwia dzielenie się doświadczeniami, w tym przekazywanie pozytywnego dorobku transformacyjnego w agendzie demokratyzacyjnej,
- umożliwia lobbing oraz udział w procesie legislacyjnym na szczeblu międzynarodowym, w tym w Unii Europejskiej.

Biorąc pod uwagę wnioski i rekomendacje wynikające z opracowania Instytutu Spraw Publicznych, stoimy na stanowisku, że pożyteczne będzie systematyczne monitorowanie aktywności międzynarodowej samorządów przez niezależne instytucje badawcze.

Jednocześnie, dziękując Instytutowi za profesjonalne opracowanie wyników przeprowadzonych badań, przyjmujemy i popieramy zawarte w nim wnioski i rekomendacje, oczekując zajęcia wobec nich stanowiska przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Warszawa, 6 grudnia 2012 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Związek Miast Polskich
INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH
Współpraca
Związek Powiatów Polskich

Projekt: "Rola samorządów w polityce zagranicznej RP"
dofinansowany przez MSZ w ramach wsparcia obywatelskiego i samorządowego wymiaru polskiej polityki zagranicznej 2012

Seminarium dla polskich i norweskich samorządów

Płaszczyzny do współpracy

Podczas seminarium informacyjnego, które odbyło się w Warszawie w dniach 3–4 grudnia ub.r. w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego, przedstawiciele 19 norweskich gmin i powiatów rozmawiali indywidualnie i w grupach tematycznych z reprezentantami 53 polskich JST – gmin wiejskich, powiatów, lokalnych stowarzyszeń i województw na temat wspólnej realizacji projektów w ramach nowej rundy MF EOG 2009–2014 oraz przyszłej współpracy bilateralnej.

Spotkanie zorganizowane przez Związek Miast Polskich w partnerstwie z norweskim Związkiem Władz Lokalnych i Regionalnych, Związkiem Powiatów Polskich i Związkiem Gmin Wiejskich RP i we współpracy z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego było swego rodzaju rekonesansem, pierwszym krokiem, który umożliwił poznanie potrzeb, oczekiwań obu stron oraz wspólnych płaszczyzn do współpracy, szczególnie w związku z realizacją Programu Regionalnego MF EOG i innych komponentów.

Obecny na seminarium ambasador Królestwa Norwegii **J.E. Enok Nygaard** zwrócił uwagę na to, że Polacy stanowią dziś w Norwegii największą grupę obcokrajowców. Stwierdził, że jest pozytywnie zaskoczony liczbą gmin, które chcą współpracować z polskimi samorządami. Są wśród nich zarówno małe gminy, jak na przykład licząca 750 mieszkańców gmina Værøy czy 5320 gmina Sveio, jak i duże miasta, jak Trondheim (177 tys. mieszkańców) czy prawie półmilionowe powiaty, jak Akershus.

Dyrektor Biura Związku Miast Polskich **Andrzej Porawski** podkreślił, że wspólne punkty zainteresowania to gwarancja pomyślnej współpracy. – *Nie tylko jednak możliwość realizacji wspólnych projektów jest kontekstem tego spotkania, lecz także nawiązanie dwustronnej współpracy między JST* – mówił Andrzej Porawski. Przypomniał, że liczba partnerstw polskich i norweskich samorządów jest wciąż dość niska (10 formalnych umów) w porównaniu z polskimi partnerstwami zawartymi z gminami z innych krajów, takich jak Niemcy czy Ukraina. **Elita Cakule** z norweskiego Związku Władz Lokalnych i Regionalnych radziła, aby skupić się na konkretnych tematach współpracy. Partnerzy z Norwegii deklarują, że chcą współpracować z polskimi samorządami w dziedzinie ochrony zdrowia, kultury, energetyki, ochrony środowiska, edukacji, opieki przedszkolnej, budowania kompetencji władz publicznych czy mieszkalnictwa dla młodych ludzi.

Zarówno polscy, jak i norwescy samorządowcy byli zadowoleni z przeprowadzonych dwudniowych rozmów, ale o tym, czy i jakie partnerstwa zostaną nawiązane, okaże się dopiero w najbliższych miesiącach. *Fot. J. Proniewicz*

Dzięki prezentacjom przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego uczestnicy mogli zapoznać się też z programami MF EOG dedykowanymi szczególnie samorządom, a także z Programem Regionalnym oraz Funduszem Współpracy Dwustronnej. **Aneta Krzywicka** z Krajowego Punktu Kontaktowego MF EOG podała, że w obecnej perspektywie (2009–2014) Norwegia, Islandia i Liechtenstein przekażą łącznie 1,788 mld euro, z czego do Polski trafi 534,8 mln euro. Przydzielanie grantów będzie się odbywać za pośrednictwem 17 programów. Projekty, które zgłoszą do nich beneficjenci, będą mogły być realizowane do 30 kwietnia 2016 r. Programy dotyczą takich dziedzin, jak ochrona środowiska, ochrona zdrowia, kultura, przeciwdziałanie przemocy. Szczegółowe ich cele obejmują m.in. redukcję zanieczyszczenia powietrza, zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, lepszą opiekę zdrowotną dla przewlekle chorych i osób starszych, profilaktykę chorób nowotworowych, promocję zdrowia, rewitalizację na cele kulturalne historycznych obiektów, remonty i przebudowę instytucji kultury, rozwój tożsamości europejskiej opartej na zrozumieniu różnorodności kulturowej czy usprawnienie systemu reagowania na przemoc w rodzinie. Warto pamiętać, że minimalna i maksymalna wysokość grantów jest uzależniona od specyfiki danego programu. Zawsze istnieje obowiązek współfinansowania. Najniższy poziom finansowania to 170 tys. euro, poza Funduszem Małych Grantów, w którym wartość dofinansowania wynosi od 5 tys. do 250 tys. euro. Programy te mogą być realizowane wspólnie z partnerami z krajów darczyńców. Z kolei **Marcin Bogusz** z MRR przedstawił dwa komponenty Funduszu Współpracy Dwustronnej.

Rozwój współpracy dwustronnej między Polską a Norwegią jest jednym z celów utworzenia Mechanizmu Finansowego EOG. Warto przypomnieć, że chociaż posiadanie partnera norweskiego nie jest obowiązkowe (z wyjątkiem programu wymiany kulturalnej), a nawet nie jest bezpośrednio punktowane, to jednak udział partnera z Norwegii i międzynarodowa wymiana doświadczeń może podnieść wartość merytoryczną wniosku i w ten sposób przełożyć się na końcową ocenę aplikacji do któregokolwiek z komponentów EOG.

Kolejnym etapem były bezpośrednie rozmowy bilateralne przedstawicieli zainteresowanych samorządów, które żartobliwie nazwano randkami. Następnym będzie analiza pozyskanych informacji już na miejscu w JST, uzupełnienie danych i podjęcie przez obie strony ewentualnej decyzji o współpracy.

JOANNA PRONIEWICZ

ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants

Projekt
Budowanie kompetencji do współpracy międzysamorządowej i międzysektorowej jako narzędzi rozwoju lokalnego i regionalnego

Wsparcie udzielone przez Norwegię, Liechtenstein i Islandię

Nowe miasta w ZMP

W minionym 2012 roku uchwały o przystąpieniu do Związku Miast Polskich podjęły rady 17 miast. Były to: Boguchwała, Brwinów, Brzozów, Dynów, Karlino, Międzybórz, Ozorków, Pasłęk, Pułtusk, Sianów, Siemiatycze, Solec Kujawski, Strzelin, Szczawno-Zdrój, Świdnica, Uniejów i Żychlin.

Prezentujemy pierwsze osiem miast z tej listy, pozostałe w kolejnym wydaniu Samorządu Miejskiego.

Boguchwała

Miasto położone jest w województwie podkarpackim, na Podgórzu Rzeszowskim, nad Wisłokiem. Graniczy bezpośrednio z Rzeszowem i leży przy trasie międzynarodowej E371. Miejscowość ta została założona w XIV wieku, prawa miejskie otrzymała w 1728 roku z rąk króla Augusta II Sasa. Prawa miejskie, utracone w roku 1772, miasto otrzymało ponownie 1 stycznia 2008 r. Oko Opatrzności znajdujące się w herbie miasta symbolizuje Boga. Jan Teodor Lubomirski budował bowiem nowe miasto na chwałę Boga.

Brwinów

Jest to miasto wchodzące w skład aglomeracji warszawskiej. Leży w powiecie pruszkowskim, 25 km od centrum Warszawy. To liczące nieco ponad 12 tys. mieszkańców miasto jest lokalnym ośrodkiem usługowym i miejscem działania drobnego przemysłu, m.in. meblarskiego. Przez miasto przebiega linia kolejowa Warszawa–Katowice oraz drogi wojewódzkie i autostrada A2. Choć osada Brwinów istniała już z pewnością w XV wieku, prawa miejskie otrzymała dopiero w 1950 roku, pełniąc wcześniej status letniska.

Brzozów

Brzozów to miasto powiatowe w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim. Leży centralnie na Pogórzu Dynowskim, nad rzeką Stobnicą, w Euroregionie Karpackim. Liczy obecnie niemal 7,9 tys. mieszkańców. Prawa miejskie otrzymał w 1386 roku.

Brzozów nigdy nie stał się ośrodkiem wielkiego przemysłu. Wśród wszystkich branż gospodarki Brzozowa najdłuższą tradycję ma wydobycie ropy naftowej. W mieście znajduje się zakład przemysłu „Grupa Koronki" SA, który jest zaliczany do największych producentów koronek klockowych w Europie.

Dynów

Dynów to kolejne miasto z powiatu rzeszowskiego, leżące nad Sanem, na Pogórzu Dynowskim. Przed 1945 rokiem Dynów należał do województwa lwowskiego. Miasto posiadało prawa miejskie w latach 1429–1919, a następnie odzyskało je w 1946 roku.

We współczesnym Dynowie, liczącym ok. 6 tys. mieszkańców, kwitnie życie kulturalne skupiające się w Miejskim Ośrodku Kultury i Rekreacji, szkołach, stowarzyszeniach. Od niemal wieku działa tu Orkiestra Dęta OSP, teatr amatorski oraz chór. Corocznie już od 39 lat organizowane są w mieście Dni Folkloru Pogórza Dynowskiego.

Karlino

Jest to miasto położone w województwie zachodniopomorskim. Prawa miejskie wraz z herbem i pieczęcią miejską otrzymało w 1385 roku.

O Karlinie usłyszał świat na przełomie lat 1980 i 1981, kiedy to podczas prac przy odwiertach poszukiwawczych doszło w podkarlińskich Krzywopłotach do wybuchu i zapłonu ropy naftowej. W akcji gaszenia pożaru i opanowania erupcji ropy brało udział około tysiąca osób, ropa wytryskiwała pod ciśnieniem około 560 atmosfer na wysokość ok. 30–40 m. Łuna widoczna była z odległości kilkunastu kilometrów. Była to największa dotychczasowa erupcja ropy w Europie. W Karlinie powstała wkrótce pierwsza kopalnia ropy, jednak z powodu małej wydajności złoża w połowie 1983 roku zaprzestano jej wydobycia.

Międzybórz

Miasto leżące administracyjnie w granicach województwa dolnośląskiego, zarówno od Wrocławia, jak i Kalisza dzieli je równo 60 km. Dzisiejszy Międzybórz i okolice to przede wszystkim zagłębie meblarstwa. Na terenie gminy działają też zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego (m.in. Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska – jedyna w powiecie oleśnickim). W ostatnich latach zmniejszyła się rola rolnictwa w działalności gospodarczej gminy. Zdecydowana większość obecnych mieszkańców Międzyborza utrzymuje się z działalności pozarolniczej.

Ozorków

20 kilometrów na północ od Łodzi, nad rzeką Bzurą, leży liczący nieco ponad 20 tys. mieszkańców Ozorków. Jest to miasto atrakcyjne inwestycyjnie, w którym panuje dobry klimat do inwestowania. Założona w 1996 roku na powierzchni 32,2 ha Podstrefa Ozorków Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej SA w Łodzi już do roku 2001 została całkowicie, w sposób wielobranżowy, zagospodarowana. Stała się alternatywą gospodarczą dla upadłych zakładów „Morfeo", „Latona" i Włókienniczej Spółdzielni Pracy.

Pasłęk

Położony w województwie warmińsko-mazurskim, na Pojezierzu Iławskim, Pasłęk liczy około 12 tys. mieszkańców. Pierwszymi osadnikami w średniowiecznym Pasłęku (noszącym wówczas nazwę Hollandt) byli Holendrzy sprowadzeni do osuszania miejscowych bagien. Prawa miejskie osada uzyskała w roku 1297. Później losy miasta przez stulecia związane były z Niemcami. Do roku 1945, czyli do zniszczenia podczas walk o miasto i znalezienia się Pasłęku w granicach Polski, miejscowość ze względu na jej dobrze zachowaną starówkę określana była mianem Rothenburga Prus Wschodnich.

(oprac. EPE)

GOSPODARKA KOMUNALNA

DĄBROWA GÓRNICZA
Z partnerami

Wdrożone rozwiązanie dotyczy rozwoju selektywnej zbiórki odpadów komunalnych wraz z infrastrukturą techniczną. Projekt był realizowany wspólnie z gminami Siewierz i Sławków. Uznano, że racjonalniej jest wykonywać zadania z zakresu zbiórki i zagospodarowania odpadów w partnerstwie. Każda gmina wdrażała elementy projektu na swoim terenie.

Zostały one dofinasowane z programu RPO województwa śląskiego na lata 2007–2013 (ponad 11 mln zł).

Przed wdrożeniem tego projektu brakowało punktów segregacji odpadów, obserwowano niską świadomość ekologiczną mieszkańców, szczególnie w kwestii odpadów niebezpiecznych, a także niewystarczający stopień selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych. Przyczyną tych problemów był niedostatecznie rozwinięty stan infrastruktury koniecznej do wprowadzenia efektywnego systemu selektywnej zbiórki odpadów.

Realizując projekt, Dąbrowa Górnicza zakupiła 10,5 tys. sztuk stojaków na worki do selektywnej zbiórki odpadów, 693 pojemniki do selektywnej zbiórki tworzyw sztucznych, szkła i makulatury, zbudowała trzy gminne centra zbiórki odpadów oraz gminny punkt zbiórki odpadów niebezpiecznych. Odpady niebezpieczne mogą być dostarczone tylko przez mieszkańca miasta; przyjmuje się je nieodpłatnie w ilościach zużywanych w gospodarstwach domowych i muszą być posegregowane oraz opakowane i opisane.

W zabudowie wielorodzinnej postawiono pojemniki tzw. dzwony. Prowadzona była dystrybucja materiałów informacyjno-promocyjnych – do mieszkańców trafiło 30 tys. różnych materiałów zachęcających do segregacji śmieci.

Korzyści wdrożonego rozwiązania to: objęcie systemem selektywnej zbiórki odpadów wszystkich mieszkańców, zwiększenie odzysku odpadów opakowaniowych, szkła i odpadów niebezpiecznych oraz ilości zbieranych selektywnie odpadów biodegradowalnych, zmniejszenie ilości nieposegregowanych odpadów komunalnych trafiających na składowisko, a także podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Dzięki projektowi problem zagospodarowania odpadów w Dąbrowie Górniczej rozwiązano w sposób kompleksowy, od segregacji śmieci u źródła poczynając, na zorganizowaniu centrów odbioru odpadów kończąc. Koszty funkcjonowania całego systemu zapewnione są przez gminy partnerskie, a całe działanie ma charakter niekomercyjny. ■

Liczba punktów selektywnej zbiórki odpadów w zabudowie wielorodzinnej w Dąbrowie Górniczej zwiększyła się ze 105 do ponad 300.

Fot. arch. UM w Dąbrowie Górniczej

WOLSZTYN
W związku międzygminnym

Miasto zostało laureatem za projekt pod nazwą „Gospodarka odpadami w Gminie Wolsztyn”. Praktyka dotyczy kompleksowego zorganizowania zbiórki odpadów na terenie gminy Wolsztyn i gmin należących do powiatu wolsztyńskiego (Przemęt i Siedlec) poprzez powołanie Związku Międzygminnego „Obra”.

Związek ten przejął na siebie wszystkie obowiązki z zakresu gospodarki odpadami, jakie ciążą na gminach. Innowacyjność projektu związana jest z okresem, w którym powołano ten związek. Powstał on bowiem w 2000 roku, kiedy tworzenie tego typu form współpracy pomiędzy gminami nie było działaniem zbyt częstym. Powołanie związku i rozwiązania przyjęte przez Wolsztyn zaowocowały wieloma dobrymi praktykami, co jest szczególnie cenne obecnie, kiedy wprowadzane są nowe zasady gospodarki odpadami. Gminy powiatu wolsztyńskiego mają ten problem już w pełni rozwiązany.

Gminy powiatu wolsztyńskiego: Przemęt, Siedlec i Wolsztyn, podjęły uchwały o przystąpieniu do Związku Międzygminnego „Obra”, który miał za zadanie prowadzenie wspólnej gospodarki odpadami. Założenie związku pozwoliło zniwelować różnice pomiędzy sąsiadującymi jednostkami oraz zmniejszyć koszty wprowadzenia koniecznych działań, wynikających ze wstąpienia Polski do UE.

Początkowo Związek Międzygminny „Obra” skupił się na tworzeniu wspólnych planów gospodarki odpadami oraz działaniach edukacyjnych wśród wszystkich grup wiekowych ludności zamieszkałej na terenie Związku. Ostatecznie przejął na siebie wszystkie gminne obowiązki dotyczące gospodarki odpadami, w tym sprawy administracyjne, organizowanie odbioru odpadów segregowanych z nieruchomości, prowadzenie rejestrów działalności regulowanej, wydawanie decyzji, eksploatację składowisk, prowadzenie inwestycji, pozyskiwanie środków na gospodarkę odpadami, prowadzenia bazy „azbestowej” i likwidację wyrobów zawierających azbest. Wśród działań wykonywanych przez związek znalazła się też likwidacja „dzikich wysypisk” oraz szeroko prowadzona różnymi metodami edukacja ekologiczna dla całej społeczności lokalnej oraz współpraca z Zarządem Województwa Wielkopolskiego przy aktualizacji planów gospodarki odpadami.

Dzięki tej praktyce wszyscy mieszkańcy Związku zostali objęci zorganizowanym wywozem odpadów komunalnych. Rozbudowano sieć gminnych punktów segregacji, w wyniku czego osiągnięto znaczny wzrost ilości zebranych odpadów. Zamknięto dwa składowiska niespełniające wymagań, wprowadzono kalendarz odbioru odpadów (zbiórka odpadów wielkogabarytowych i odpadów organicznych). Powszechnie dostępne są pojemniki na odpady segregowane, miejsca składowania odpadów wielkogabarytowych, gruzu budowlanego, sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz odpadów zielonych. Na obszarze działania związku każde gospodarstwo domowe zostało wyposażone w pojemnik na odpady, wszystkie apteki – w pojemniki na niezużyte lekarstwa, a szkoły i instytucje oraz większość sklepów – w pojemniki na baterie.

Realizacja ustawowych zadań nałożonych na gminy jest mniej kosztowna, gdyż rozkłada się na trzy gminy, przy osiągnięciu tych samych efektów. ■

BARANÓW
Prekursorskie działania

Praktyka Baranowa dotyczy wdrożenia nowego systemu zagospodarowania odpadów komunalnych. Wprowadzenie tego systemu związane jest z nowelizacją przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Gmina, nie czekając na ustawowy termin, już od 1 stycznia 2012 r. stworzyła nowy model gospodarowania odpadami komunalnymi.

W końcu 2011 roku przyjęto wiele uchwał związanych z nowym systemem. Wprowadzono stałą opłatę liczoną od każdego mieszkańca za odbiór odpadów stałych (tzw. podatek śmieciowy). Opłatą objęte są zarówno osoby zamieszkałe na danej posesji, jak również właściciele nieruchomości niezamieszkanych.

Specyfika praktyki polega na zorganizowaniu odbierania odpadów komunalnych od właścicieli wszystkich nieruchomości przez gminę. Wprowadzenie nowego systemu wyeliminowało przypadki porzucania śmieci w niedozwolonych miejscach, np. rowach, lasach, co w znaczny sposób zlikwidowało problem tzw. dzikich wysypisk śmieci. Nałożenie na wszystkich mieszkańców opłaty za wywóz odpadów komunalnych sprawiło, że usuwanie odpadów komunalnych w miejsca niedozwolone stało się bezsensowne i nieracjonalne, zwłaszcza pod względem ekonomicznym.

Podstawowym rezultatem wdrożenia nowego systemu było objęcie zbiórką odpadów wszystkich właścicieli nieruchomości (złożono 1127 deklaracji).

Z punktu widzenia gminy, wprowadzenie nowego systemu nie pociągnęło za sobą dodatkowych kosztów jego wdrożenia. Odbiór śmieci z posesji powierzono wyłonionej w drodze przetargu firmie zewnętrznej. Wprowadzenie nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi jest zgodne z przyjętymi założeniami rozwoju gminy. Proces ten stanowi część wprowadzanego w UG Baranów Systemu Zarządzania Jakością zgodnie z wymaganiami normy ISO 9001: 2008.

Dzięki nowym rozwiązaniom gmina Baranów poprawiła przede wszystkim jakość usług świadczonych dla mieszkańców, jak również zwiększyła zakres oferowanych usług. ■

DŁUGOSIODŁO
Trzy źródła na oczyszczalnie

Projekt pod nazwą „Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w zabudowie rozproszonej na terenie gminy Długosiodło” dotyczy rozwiązania problemu oczyszczania ścieków bytowych na wiejskich terenach rozproszonych.

W Długosiodle, które posiada zabudowę rozproszoną, przyjęto metodę polegającą na budowie przydomowych oczyszczalni ścieków. Wybudowano 172 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Nowatorstwo pomysłu gminy Długosiodło polega przede wszystkim na połączeniu trzech źródeł finansowania tego zadania, tj. środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środków własnych gminy oraz udziału finansowego zainteresowanych mieszkańców. Na uwagę zasługuje fakt zastosowania inżynierii finansowej pozwalającej odzyskać VAT z zainwestowanych środków.

W wyniku realizacji projektu w części gospodarstw został rozwiązany problem gospodarki ściekowej poprzez zainstalowanie przydomowej (indywidualnej) biologicznej oczyszczalni ścieków pracującej w połączonej technologii zanurzonego złoża biologicznego i niskoobciążonego osadu czynnego. Mechaniczno-biologiczne oczyszczanie ścieków wprowadzono, aby poprawić gospodarkę ściekową oraz wyeliminować istniejące, nieszczelne szamba. Ścieki po oczyszczeniu odprowadzane są do studni chłonnej, a następnie do gruntu na terenie działki – ścieki oczyszczane w przydomowych oczyszczalniach osiągają parametry II klasy czystości, co pozwala na swobodne odprowadzenie oczyszczonych ścieków do gruntu.

Wypracowane rozwiązanie pozwala nie tylko na wybudowanie urządzeń do oczyszczania ścieków komunalnych, lecz także pozwoliło stworzyć system nadzoru zapewniający właściwą ich eksploatację. ■

POWIAT PRZASNYSZ
Uzbrojenie pod inwestycje

Projekt „Zarządzanie infrastrukturą techniczną w Przasnyskiej Strefie Gospodarczej – stworzenie kompleksowego uzbrojenia terenu (ze szczególnym uwzględnieniem sieci wodno-kanalizacyjnej) i udostępnienie inwestorom” przedstawiony przez powiat przasnyski zawiera w sobie rzadko spotykaną inicjatywę zagospodarowania zdewastowanych terenów powojskowych i przeznaczenia ich na strefę inwestycyjną.

Całe przedsięwzięcie obejmowało kompleksowe uzbrojenie terenu: wybudowanie wodociągu komunalnego i kolektora sanitarnego od oczyszczalni ścieków w Przasnyszu do terenów inwestycyjnych, a także sieci energetycznych, teleinformatycznych oraz dróg wewnętrznych z dojazdem z drogi głównej. Eksperci wysoko ocenili rozmach i kompleksowość, z jakimi powiat podszedł do tego zadania. Wykorzystanie wolnych zasobów terenów inwestycyjnych pozwoli zaktywizować lokalny rynek pracy i zwiększyć mobilność zawodową mieszkańców, a w konsekwencji podnieść potencjał gospodarczy powiatu. Realizacja projektu spowodowała także wyraźne zwiększenie sektora MSP, powstanie wielu nowych miejsc pracy, unowocześnienie gospodarki powiatu oraz zwiększenie absorpcji środków z UE. Dzięki działaniom podjętym przez władze powiatowe możliwe było pozyskanie wykorzystywanego wcześniej w niewielkim stopniu terenu lotniska.

Na realizację zadania powiat pozyskał środki europejskie w ramach RPO województwa mazowieckiego.

Powiat przasnyski, jako jedyny powiat w Polsce, zrealizował projekt adaptacji wykupionych od Skarbu Państwa gruntów wraz z kompleksowym uzbrojeniem, opierając się na zewnętrznych środkach finansowych. W konsekwencji realizacji projektu uzyskano w pełni uzbrojone tereny inwestycyjne, gotowe do zasiedlenia przez inwestorów. ■

Przasnyska Strefa Gospodarcza. Fot. arch. Starostwa Powiatowego w Przasnyszu

PŁOŃSK
Nowocześnie i kompleksowo

Projekt „Budowa kompleksowej instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych” dotyczy zastosowania nowoczesnego sposobu zagospodarowania odpadów wytwarzanych przez mieszkańców z kilku powiatów na najwyższym – dostępnym technicznie i akceptowanym cenowo – poziomie.

Przed wdrożeniem rozwiązania odpady były wyłącznie składowane na składowisku bez izolacji i zabezpieczenia przed zanieczyszczaniem środowiska. W tym systemie obsługiwany był tylko rynek lokalny. Taki sposób gospodarowania odpadami wywoływał protesty mieszkańców okolicznych terenów – próbowano nawet blokować składowisko.

Innowacyjność rozwiązania polega na szerokim zastosowaniu automatów sortowniczych zwiększających skuteczność odzysku surowców wtórnych (po raz pierwszy w Polsce trzy sortery optopneumatyczne) oraz wdrożenie po raz pierwszy w Polsce komorowego systemu kompostowania odpadów w systemie BIODEGMA. Nowatorskie było również zrealizowanie zadania przez spółkę miejską jako zadania własnego bez udziału środków budżetowych którejkolwiek z obsługiwanych gmin.

Rozwiązanie to pozwoliło na wydzielenie z odpadów frakcji energetycznej do produkcji paliwa alternatywnego RDF, kompostowanie całej wydzielonej z odpadów frakcji biodegradowalnej i odpadów zielonych oraz składowanie pozostałych odpadów, balastu na nowoczesnym składowisku wraz z jego odgazowaniem z wykorzystaniem gazu składowiskowego do napędu agregatu prądotwórczego o mocy 1.2 MW i sprzedażą produkowanej energii. Rezultatem wdrożenia systemu jest dostarczanie do przemysłu kilkunastu rodzajów wysegregowanych z odpadów surowców wtórnych, takich jak: szkło i opakowania PET z podziałem na kolory, opakowania tzw. chemii gospodarczej, opakowania Tetra Pak, folia z podziałem na rodzaje i kolory, tektura, papier gazetowy, papier pozostały, puszki i inne opakowania metali żelaznych, odpady niebezpieczne, zużyty sprzęt AGD, baterie i świetlówki, akumulatory, wydzielone ze strumienia odpadów opony, paliwo RDF, kompost do rekultywacji składowiska.

Separator optopneumatyczny w Zakładzie Zagospodarowania Odpadów w Poświętnem.
Fot. arch. UM w Płońsku

Sposób wdrożenia systemu ukierunkowany był na maksymalne wykorzystanie infrastruktury istniejącej oraz ograniczenie kosztów budowy. Zdecydowano się na odstąpienie od realizacji zadania „pod klucz”, i rozbicie jego realizacji na części. Dzięki temu do przetargów mogły przystępować bezpośrednio małe firmy, które oferowały wykonanie zadań za mniejsze ceny. Wymagało to od inwestora – PGK w Płońsku Sp. z o.o. – trudnej koordynacji prac wykonawców, ale efektem było zmniejszenie o ok. 30% kosztów budowy.

Koszty wdrożenia systemu dla wydajności 50–60 tys. ton odpadów rocznie wyniosły 22 mln zł. Przedsięwzięcie jest samofinansujące, tzn. koszty funkcjonowania są pokrywane z wpływów za przyjęcie odpadów oraz ze sprzedaży surowców wtórnych i wpływów za sprzedaż energii elektrycznej i tzw. zielonych certyfikatów. Dzięki zrealizowanemu przedsięwzięciu na składowisko trafia ok. 40% wagowo odpadów odebranych od mieszkańców. ■

TRANSPORT

MAJDAN KRÓLEWSKI
Zamiast powiatu

Praktyka „Przebudowa dróg powiatowych na terenie gminy Majdan Królewski” polega na kompleksowej modernizacji dróg powiatowych powiatu kolbuszowskiego, znajdujących się w granicach gminy wiejskiej.

Zadanie inwestycyjne polegało na przebudowie trzech dróg powiatowych (nr 1034 R od drogi wojewódzkiej 872 Krzątka–Trzosowa Ścieżka, nr 1235 R Brzostowa Góra–Krzątka, nr 1234 R Majdan Królewski–Brzostowa Góra) na pięciu odcinkach oraz modernizacji na jednym odcinku drogi nr 1235 R Brzostowa Góra–Krzątka). Modernizacja objęła łącznie drogi powiatowe o długości 16,686 km i była realizowana przez gminę, na podstawie umowy partnerskiej z powiatem kolbuszowskim. Umowa obejmowała przejęcie w czasowy zarząd (na okres pięciu lat) dróg powiatowych, aby móc przeprowadzić ich kompleksową modernizację w ramach RPO na lata 2007–2013 województwa podkarpackiego. Wnioskodawcą o dofinansowanie zadania, inwestorem, instytucją zarządzającą i rozliczającą projekt przebudowy dróg powiatowych była gmina, która pokryła również finansowy wkład własny do projektu. Uzasadnieniem takiej decyzji była słaba sytuacja finansowa powiatu (brak środków finansowych w budżecie powiatu nawet na pokrycie wkładu własnego).

W gminie Majdan Królewski zmodernizowano drogi powiatowe o łącznej długości 16,686 km.
Fot. arch. UG w Majdanie Królewskim

Wdrożenie tego typu realizacji zadań inwestycyjnych na obcym majątku wprowadza bardzo rzadko praktykowaną wśród samorządów różnego szczebla zasadę przejmowania zadań i jest wzorcowym przykładem budowania wzajemnych relacji o znaczeniu strategicznym pomiędzy samorządami różnych szczebli. ■

POZNAŃ
Szkolenia dla kierowców

Celem praktyki „Ecodriving bezpiecznego Poznania – szkolenia dla mieszkańców Poznania” jest zmiana przyzwyczajeń i zachowań poznańskich kierowców, która ma przyczynić się do zmniejszenia obciążenia środowiska, zmniejszenia obciążenia kosztami eksploatacji pojazdu, a także zwiększenia bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego.

Jest to nowatorska inicjatywa w skali całego kraju, która została zorganizowana przez Wydział Ochrony Środowiska UM Poznania. Projekt rozpoczęty w roku 2009 polegał na przeprowadzeniu szkoleń dla mieszkańców miasta w ecodrivingu, czyli w technice jazdy umożliwiającej zmniejszenie zużycia paliwa przez kierowców oraz zwiększenie bezpieczeństwa dla kierującego pojazdem. Ecodriving dąży do jak najpłynniejszej jazdy, na możliwie najwyższym biegu, przy możliwie najniższych obrotach. Podstawową zasadą takiej jazdy jest unikanie gwałtownych przyspieszeń i hamowań. Szkolenie obejmowało teorię (filozofię i teorię ecodrivingu) oraz praktykę (wdrażanie nowo nabytej wiedzy). Przeszkolono prawie tysiąc mieszkańców. Najważniejsze efekty to m.in. zaoszczędzenie około 280 litrów paliwa na jednego uczestnika i zmniejszenie emisji spalin o ok. 500 kg CO_2 rocznie.

Druga część projektu rozpoczęła się w 2010 roku i obejmowała kampanię edukacyjno-informacyjną dla całej Wielkopolski. Składała się z części informacyjnej, w której mieszkańcy za pośrednictwem mediów byli informowani o zaletach ecodrivingu. W drugiej części został zorganizowany piknik z koncertem i atrakcjami oraz dwa ekorajdy – rodzinny i ogólnopolski.

Trzecia edycja obejmowała wyprodukowanie siedmioodcinkowego filmu fabularyzowanego o tematyce ecodrivingu w 2010 roku. Film udostępniono w internecie oraz wyprodukowano 21 tys. sztuk płyt, żeby dodawać go do każdego nowo rejestrowanego samochodu.

W ostatniej odsłonie projektu przygotowano stronę internetową o tematyce ecodrivingu z możliwością zadawania pytań ekspertom (http://www.ecopoznaniak.pl/). Projekt był współfinansowany ze środków UM Poznania oraz z wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013. ■

WARSZAWA
Mniej utrudnień dla mieszkańców

Projekt „Koordynacja inwestycji i remontów w pasie drogowym na terenie m. st. Warszawy przy wykorzystaniu internetowej platformy informacyjnej wraz z serwisem dla mieszkańców z informacjami o inwestycjach i remontach ulic – www.infoulice.um.warszawa.pl” pomaga systemowo zminimalizować negatywny wpływ robót na otoczenie, zmniejszyć utrudnienia dla mieszkańców i zapewnić efektywność projektów.

W Warszawie, podobnie jak w większości polskich miast, wykonywanych jest w każdym roku wiele zadań inwestycyjnych i remontowych na drogach, często w miejscach o strategicznym znaczeniu dla funkcjonowania miasta i jego podstawowego układu transportowego. Aby zoptymalizować procesy planowania i realizacji zadań inwestycyjnych czy remontowych w pasach drogowych i w ich pobliżu, w Warszawie opracowano i wdrożono system służący do prowadzenia procesu koordynacji tych zadań. Obejmuje on m.in.: pozyskiwanie danych o inwestycjach oraz ich aktualizację i weryfikację poprzez internetowy serwis eInwestycje, prowadzenie analiz czasowo-przestrzennych, prowadzenie uzgodnień między uczestnikami procesu, opracowanie ramowych harmonogramów robót oraz prezentowanie informacji mieszkańcom.

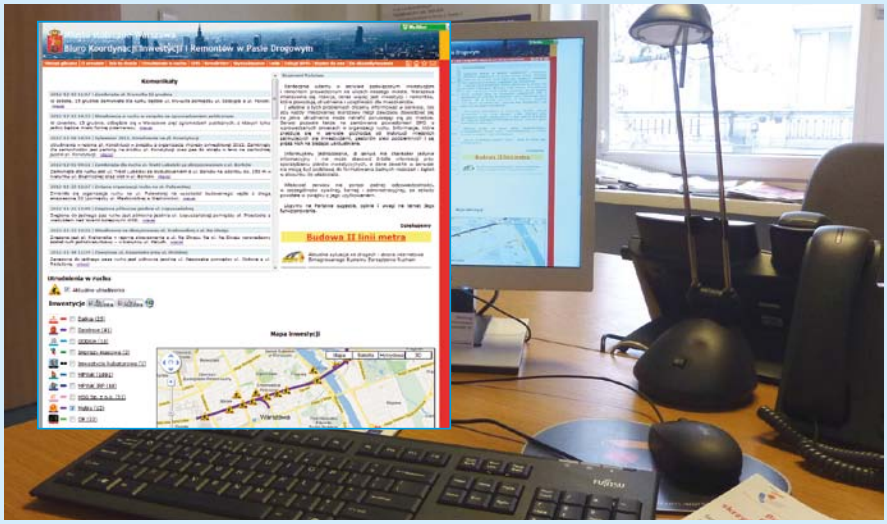

W Biurze Koordynacji podstawowym instrumentem kompleksowego systemu koordynacji jest baza danych – eInwestycje, zawierająca wszystkie niezbędne informacje dla efektywnego prowadzenia procesu koordynacyjnego. Fot. arch. UM st. Warszawy

Efektem koordynacji inwestycji i remontów na terenie stolicy jest porozumienie wszystkich administratorów urządzeń technicznych zlokalizowanych w pasach drogowych i określenie wspólnych jednoznacznych priorytetów i celów. Dzięki takiemu porozumieniu można właściwe określić kolejność robót, zmniejszyć uciążliwość dla otoczenia – w tym dla użytkowników dróg, wyższą jakość wykonywanych robót w założonych terminach itp., a tym samym oczekiwaną efektywność projektu.

Proces koordynacji prowadzony jest przez Biuro Koordynacji Inwestycji i Remontów w Pasie Drogowym powołane 1 lipca 2008 r. w Urzędzie m.st. Warszawy. W roku 2012 Biuro Koordynacji w serwisie zarejestrowało 24 obszary inwestycyjne i 780 projektów inwestycyjnych i remontowych usytuowanych na tych obszarach. Jednym z interesujących projektów jest Master Plan – Warszawa Centrum. Metro, Euro 2012, ZDM, TW, MPWiK. Projekt ten pozwolił na skoordynowanie wielu istotnych zadań inwestycyjnych i remontowych w pasach drogowych z przygotowaniami miasta do mistrzostw Europy w piłce nożnej.

Materiał opracowała
JOANNA PRONIEWICZ

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

XXXIV Zgromadzenie Ogólne Związku Miast Polskich

Kołobrzeg, 28 lutego – 1 marca 2013 r.

Czwartek, 28 lutego

14:30–19:00 – OBRADY PLENARNE

Otwarcie obrad przez prezesa ZMP, wystąpienia gości

1. Powołanie prezydium i komisji, przyjęcie porządku obrad
2. Przyjęcie regulaminu obrad i ordynacji wyborczej
3. Sprawozdanie zarządu z działalności Związku w 2012 roku
4. Sprawozdanie z wykonania budżetu i przedstawienie bilansu Związku za rok 2012
5. Przedstawienie opinii Komisji Rewizyjnej
6. Dyskusja i głosowanie nad przyjęciem sprawozdań oraz bilansu za rok 2012
7. **Obywatelski projekt zmian w ustawie o dochodach JST w Sejmie** – szanse i zagrożenia
8. **Samorządowy projekt zmian w Karcie Nauczyciela i ustawie oświatowej** – stan prac
9. **Inne priorytety działań Związku na rok 2013,** dyskusja
10. Przedstawienie projektu budżetu na rok 2013
11. Dyskusja programowa, przyjęcie tez programu działania na rok 2013
12. Głosowanie nad budżetem na rok 2013

Piątek, 1 marca

9:30–13:00 – OBRADY PLENARNE – ciąg dalszy

Wystąpienia gości

13. **Komisja Wspólna Rządu i ST – Michał Boni,** minister administracji i cyfryzacji, **Mariusz Poznański,** przewodniczący Związku Gmin Wiejskich RP (współprzewodniczący Komisji)
14. **Obywatele w życiu miast** – przegląd dobrych praktyk, rekomendacje
15. Debata – wnioski
16. Zamknięcie obrad Zgromadzenia Ogólnego

TARGI w 2013 roku

styczeń	
29 stycznia – 1 lutego, Poznań	BUDMA – Międzynarodowe Targi Budownictwa – Centrum Budownictwa Sportowego; www.mtp.pl
luty	
20–24 lutego, Monachium	f.re.e 2013 Międzynarodowe Targi Turystyki i Wypoczynku www.targiwmonachium.pl; www.free-muenchen.de
marzec	
12–15 marca, Cannes	MIPIM The International Property Market – www.mipim.com
6–10 marca, Berlin	ITB Berlin Międzynarodowe Targi Turystyczne – www.messe-berlin.de
maj	
23–26 maja, Madryt	SIMA, Targi Nieruchomości – www.simaexpo.com; wexpol@wexpol.com.pl
czerwiec	
4–6 czerwca, Amsterdam	PROVADA Real Estate Meeting Point – www.provada.nl
październik	
8–10 października, Dubaj	CITYSCAPE 2013; Dubai International Convention and Exhibition Centre – www.cityscape.ae
7–9 października, Monachium	EXPO REAL 2013, 16. Międzynarodowe Targi Nieruchomości Inwestycyjnych www.targiwmonachium.pl; www.exporeal.de
7–10 października, Poznań	POLEKO Międzynarodowe Targi Ekologiczne – www.mtp.pl
7–10 października, Poznań	KOMTECHNIKA Międzynarodowe Targi Techniki Komunalnej – www.mtp.pl
7–10 października, Poznań	INVESTFIELD Salon Nieruchomości i Inwestycji – www.mtp.pl
7–10 października, Poznań	GMINA Targi Produktów i Usług dla Samorządów Lokalnych – www.mtp.pl
17–19 października, Poznań	TOUR – SALON Targi Regionów i Produktów Turystycznych – www.mtp.pl; www.tour-salon.pl
16–20 października, Barcelona	BARCELONA MEETING POINT International Real Estate Show & Symposium – www.bmpsa.com

Wkładka „Samorząd Miejski" – stały dodatek do „Gazety Samorządu i Administracji".
Wydawca – Związek Miast Polskich, ul. Robocza 46a, 61–517 Poznań. Wkładkę redaguje zespół w składzie: Ewa Parchimowicz – red. nacz., Joanna Proniewicz, Hanna Hendrysiak.
Adres redakcji: ul. Robocza 46a, 61–517 Poznań, tel. (61) 63 350 54, fax (61) 63 350 60, www.miasta-polskie.pl/sm.html, e-mail: redakcja@zmp.poznan.pl.
Druk: Pracownia Wydawniczo-Poligraficzna TED.

gazeta samorządu i administracji
gospodarka prawo finanse